

feiten en meningen uit de media- wereld

KRIS VANSTAPPEN,
WIM VAN DER BIESEN
EN
LUC DUJOURIE

Het enige duitstalige Belgische dagblad GRENZ-ECHO (oplage beneden de 15.000 exemplaren), dat reeds enkele jaren verlieslatend is, werd overgenomen door twee duitstalige zakenlieden. De nieuwe eigenaars-uitgevers Küchenberg en Thommesen sloten — voor de duur van twee jaar — een akkoord met de journalisten en met de vakbonden. Deze overeenkomst behelst o.a. de afvloeiing van 7 (van de 64) personeelsleden, een verlenging van de arbeidstijd en een loonsvermindering met 7,5%.

Het Vlaams-nationale weekblad 't PALLIETERKE ging er vanaf zijn eerste verschijnen, zowat veertig jaar geleden, prat op geen RECLAME te publiceren, daar zulks mogelijk een bedreiging voor de onafhankelijke status kon betekenen. Daarin is sedert oktober 1985 verandering gekomen. Men wees in dit verband op de steeds toeneemende produktiekosten, die hedentendage geen enkel blad meer in de mogelijkheid laten te overleven zonder reclame-inkomsten.

De Belgische dag- en weekbladen beleven moeilijke jaren. Volgens de Nationale Federatie van Informatieweekbladen (NFIW) verkeert de BELGISCHE PERS zelfs in een CRISISSITUATIE. Een balansanalyse van 34 persbedrijven wees inderdaad uit dat er in 1984 een globaal nettoverlies werd geboekt van 194 miljoen BF. In 1983 had men nog een nettowinst genoteerd van 570 miljoen BF. Een nazicht van de winst- en verliesrekeningen van de Vlaamse uitgeverijen wees uit dat 6 (van de 12) persbedrijven in 1984 in de rode cijfers zaten, nl. de N.V. Het Rijk der Vrouw (-346.682.000), de uitgeverij Hoste met *Het Laatste Nieuws* en *De Nieuwe Gazet* (-117.141.000), de C.V. De Morgen (-55.500.000), de N.V. Het Volk (-23.844.000), de N.V. Concentra met *Het Belang van Limburg* (-7.820.000) en de N.V. Uitgeversbedrijf Tijd met *De Financieel Economische Tijd* (-871.000). Het enorme verlies van Het Rijk der Vrouw houdt verband met een filiaal in Frankrijk dat heel wat geld zou opgeslorpt hebben, maar dat in augustus 1985 verkocht werd aan een Franse uitgeverij. Bij de dagbladen waren de grootste winstcijfers voor de N.V. De Vlijt met *Gazet van Antwerpen* (+33.567.000) en voor de Vlaamse Uitgeversmaatschappij van o.a. *De Standaard* en *Het Nieuwsblad* (+73.100.000).

Dit laatste bedrijf had in 1983 nog een winst geboekt van 167 miljoen BF. Dit verlies van bijna 100 miljoen zou toe te schrijven zijn aan de mislukking van de krant *24 Uur*. Door al die verliezen wordt de perssector meer en meer afhankelijk van vreemde investeringsmiddelen en dat heeft volgens de NFIW dan weer tot gevolg dat de hoge interestlasten de leefbaarheid van de gehele pers bedreigen.

Volgens de gegevens van het B.R.T.-KIJKEN LUISTERONDERZOEK keken de Vlamingen in 1984 gemiddeld 2 uur en 4 minuten per dag naar de televisie. Dit is 6 minuten meer dan in 1983, wat vooral een gevolg zou zijn van de Olympische Spelen. Anderzijds was einde 1984 83% van de Vlaamse TV-toestellen aangesloten op de kabel en beschikte 20% van de gezinnen over meer dan één TV-apparaat. 10% van de toestellen was geschikt om teletekst te ontvangen.

In de franstalige Belgische pers zet het CONCENTRATIEPROCÉS zich nog steeds verder. Einde september 1985 werd de toestand van het reeds lang in financiële moeilijkheden verkerende semi-officiële socialistische partijorgaan LE PEUPLE erg precair. Twee (sterke) kandidaten stonden klaar om het blad samen met z'n zusterkrant LE JOURNAL ET INDEPENDANCE over te nemen van de uitgeefster, de "Presse Démocratique Socialiste" (PDS). Zowel de Franse groep Hersant, als de Brusselse groep Rossel, die o.a. *Le Soir* uitgeeft, hadden een bod gedaan. Het dagblad *De Morgen* sprak dan ook van "een rode krant die moet kiezen tussen de pest en cholera". Het personeel van *Le Peuple* was enorm verdeeld. De journalisten (nauwelijks 15 van de 108 personeelsleden) opteerden voor Hersant omdat hij redactionele waarborgen gaf, terwijl de arbeiders en technici voor Rossel kozen omdat deze groep interessanter voorstellen deed op het vlak van de werkgelegenheid. Na wekenlange discussies en allerlei verwarring werd de knoop definitief doorgeslagen in het voordeel van de groep Rossel. *Le Journal et Indépendance* en *Le Peuple* sloten op 1 november een (technisch en commercieel) samenwerkingsakkoord met het liberale Charleroise blad *La Nouvelle Gazette*, een dochteronderneming van Rossel. Hoewel deze laatste krant een aantal bladzijden "algemene in-

formatie" zou leveren aan de beide andere bladen, zou ieders ideologische en filosofische onafhankelijkheid gewaarborgd blijven. Enkele dagen later, op 9 november, werd de uitgeverij van de beide socialistische publikaties (op bekentenis) failliet verklaard. Het deficit bedroeg 100 miljoen BF en de gezamenlijke oplage 22.000 exemplaren (hoewel officieel 40.000 werd opgegeven!). Sindsdien controleert de N.V. Rossel meer dan de helft (nl. 51,35%) van de globale franstalige Belgische dagbladpers.

De Britse televisiezender SKY CHANNEL zal voortaan ook in het BRUSSELSE op de buis verschijnen. Deze zender, die via satelliet over Europa wordt uitgestraald, werd sedert 10 oktober 1985 door de Brusselse maatschappij Brutélé in zijn kabel-aanbod opgenomen. Sky Channel kon reeds sedert medio 1985 in Luik en Charleroi worden bekeken.

Na zowat een jaar van problemen en onderhandelingen aangaande de mogelijke OVERNAME van het in financiële nood verkerende persagentschap UPI, lijkt het erop dat er een einde komt aan alle gissingen hieromtrent. UPI zou voor het eerst in zijn 78-jarige geschiedenis in niet-Amerikaanse handen terecht komen. Voornaamste gegadigde in deze 41 miljoen dollar-transactie zou de Mexicaanse krantenmagnaat Mario Vazquez Rana worden.

Een minderheidsparticipatie van zowat tien percent zou in handen zijn van de Texaanse makelaar Joe Russo. UPI had reeds geruime tijd af te rekenen met zware financiële moeilijkheden en vroeg op 28 april 1985 om bescherming tegen de schuldeisers. Men stond toen al voor zowat 45 miljoen dollar in het krijt. Vanaf dat moment is men dan naarstig op zoek gegaan naar mogelijke nieuwe eigenaars en in dit verhaal, dat zowat een jaar zou duren, doken namen als Reuters, Ted Turner en Gulf & Western Companies op. Alles wijst er nu op dat er een einde gekomen is aan deze gissingen en dat Vazquez Rana het gehaald heeft.

Rana is een bekende naam, die onder meer eigenaar is van Mexico's grootste krantenketen El Sol; dit bedrijf verspreidt zowat 55 edities. De andere nieuwe eigenaar, Russo, staat bekend als een zeer geslaagd zakenman.

Het agentschap, dat zijn volledige dienst-

verlening zou behouden, zou worden omgedoopt tot "New UPI Incorporated".

In omroepeland gaat de evolutie onverminderd verder. Sinds het najaar 1985 komen de programma's van de Italiaanse televisie, RAI UNO, op het kabelnet in het Kortrijkse en in de provincie Limburg, waar de abonnees nu 17 zenders kunnen ontvangen. De TV-signalen worden opgevangen van de Europese telecommunicatiesatelliet ECS.

Na enige moeilijkheden om binnen de Vlaamse regeringscoalitie tot een akkoord te komen betreffende de DOORBREKING van het BRT-OMROEPPROPOLIE is men op 21 november jl. toch tot eensgezindheid gekomen. Naast de openbare omroep moet een commerciële zender worden opgericht. Voor de financiering zal een beroep worden gedaan op de Vlaamse geschreven pers. Verdere financiële inkomsten zouden worden bekomen door middel van etherreclame, een financiële bron die de BRT uitdrukkelijk wordt ontzegd.

Dat alles toch niet zo duidelijk was als het leek, bleek uit moeilijkheden binnen de CVP als gevolg van enkele uitspraken van minister Geens. Deze stelde in een interview dat het tweede net exclusief zou worden voorbehouden voor de commerciële zender. Vooral de uitspraak dat men de deur zou openhouden voor een eventuele RTL-minderheidsparticipatie zette nogal wat kwaad bloed bij een aantal partijgenoten.

Na de recente invoering van de vierde TV-zender "Canal Plus" lijkt het er op dat het Franse omroepbestel nu pas echt goed op hol is geslagen.

Niet alleen was er op 19 november jl. de regeringsmededeling met betrekking tot de spoedige oprichting van een VIJFDE kanaal, maar nu is er ook reeds sprake van een ZESDE, ja zelfs ZEVENDE NET.

Eén en ander moet ongetwijfeld in het licht van de komende parlementsverkiezingen van maart 1986 worden geïnterpreteerd, verkiezingen die mogelijk een einde aan de linkse regeerperiode zullen stellen, wat meteen de plotse haastverschijnselen kan verklaren. Het is dan ook niet verwonderlijk

dat de discussies rond de vijfde, commerciële zender erg intens en hevig te noemen waren. Net op het moment dat een andere geruchtmakende- en politiek geladen affaire zoals de zaak Hersant de Franse perswereld beroerde, nam met name de Franse oppositie het niet dat Jérôme Seydoux, de eigenaar van de socialistische krant Le Matin, 60 percent van de aandelen in handen werd gespeeld. Nog meer betwist was de deelname van de Italiaanse TV-magnaat Silvio BERLUSCONI, die verweten wordt in Italië aan culturele doodgraverij te doen. In Frankrijk vreest men nu dat deze het land zal openstellen voor haast uitsluitend Amerikaanse - lees "vervlakkende" - TV-series en films.

Bovenop de politieke argumentaties spelen ook nog de paniecreacties van de Franse filmmilieus en de meer algemene kritieken op het feit dat deze zender op basis van etherreclame zal gefinancierd worden. Vooral het feit dat hierbij de programma's plots zullen onderbroken worden zette velen aan het denken. Als alles goed gaat zal de "5" vanaf 20 februari 1986 op de buis verschijnen.

De zesde en zevende omroepzuiden kunnen dan weer als een soort compensatie ten aanzien van voorgaande worden aangezien. De "6" — waarvoor onder meer RTL zich kandidaat stelde — wordt een jeugdgerichte (hoofdzakelijk Franse) muziek-omroep en de "7" die van de meer klassieke cultuur, waarbij men dan aan opera, toneel en kunst denkt.

Voor wanneer de "8"... ?

Sedert 2 december 1985 kunnen de Antwerpse kabelkijkers die aangesloten zijn op het Integan-net als eersten in België naar BETAAL-TV kijken. Mits 2.000 BF aansluitings- en decoder-kosten en een maandelijks abonnement van 650 BF (minimum voor 3 maanden) krijgt men iedere dag tussen 17 u. en half twee 's nachts een ruim aanbod van series en speelfilms. Het geheel wordt via de ECS-satelliet op een afzonderlijk TV-kanaal uitgezonden door de internationale maatschappij ATN-FilmNet van het Scandinavische Esselte. Deze brengt haar programma's op hetzelfde moment reeds in Nederland, Denemarken, Noorwegen en Finland. Zowel de series als de films (drie à vier per avond) zijn vrijwel uitsluitend van Amerikaanse origine. Men verwacht de betaal-TV begin 1986 ook in andere Vlaamse regio's.

"PRIVE veroordeeld tot rechtzetting verkeerde informatie", 'niets nieuws' zal men zeggen, ware het niet dat de eisende partij dit keer PRINS CLAUS van Nederland heette.

Het Nederlandse roddelblad Privé had begin december 1985 het "onthullende" bericht gepubliceerd als zou kroonprins Willem-Alexander de nacht hebben doorgebracht in het Amsterdamse Hilton en wel in gezelschap van een aantrekkelijke blonde. Prins Claus bleef niet bij de pakken zitten en daagde op 10 december Privé voor een kortgeding op beschuldiging van laster en eerroof. Claus won de zaak, maar van zijn oorspronkelijke eis tot een door hem omschreven rechtzetting op straffe van 250.000 gulden boete per dag dat men deze zou uitstellen, werd alleen het eerste element weerhouden.

Het is niet de eerste keer dat dergelijke feiten zich voordoen in de Nederlandse roddelpers. Bladen als Privé en Story kenden reeds menigmaal problemen met hun "slachtoffers". Zelfs het Nederlandse koningshuis kwam reeds een keer in het verhaal voor. Zo won Prins Bernhard in 1969 al een proces en 100.000 DM schadevergoeding ten nadele van het Duitse boulevardblad Neue Welt, dat toen Prinses Irene in verband had gebracht met een vermeende zwangerschapsonderbreking.

Dit alles neemt echter niet weg dat het niet altijd even gemakkelijk is zich te verdedi-

gen tegen analoge praktijken, daar het niet zo eenvoudig is aan te tonen dat bepaalde grenzen werden overschreden en dat men bovendien daarbij schade heeft opgelopen.

*

Op 9 december 1985 werd in het kasteel Alden Biesen te Bilzen de eenentwintigste "PERSPRIJS FRANS THEELEN" uitgereikt. In de reeks van universitaire eindverhandelingen werd Anne De Maeseneer, oud-studente van het Departement Communicatiewetenschap van de K.U.Leuven, laureate met haar eindwerk: "De krant, een merkwaardige ambiguïteit". Bij de deelnemers van het niet-universitair onderwijs ging de eerste prijs naar Joelle Van Londersele (afdeling Sociale Communicatie, R.I.T.C.S.), voor haar verhandeling: "Het zwijgrecht van de journalist".

*

Rond Kerst '85 bracht La Libre Belgique aan het licht dat RTBF-administrateur Stéphane de voorbije zomer aan het Amerikaanse studie bureau McKinsey opdracht had gegeven zijn OMROEPINSTITUUT DOOR TE LICHTEN. Enkele resultaten van dat onderzoek zijn uitgelekt en zijn op zijn minst ingrijpend te noemen. Zo adviseert men onder meer de afschaffing van het tweede net, wat dan meteen een versterkt

eerste net zou impliceren. Ook het tekstprogramma Perceval en het derde radio-net moeten het ontgelden en worden als niet rendabel omschreven. Men suggereert hierbij dat de waarde van een programma zuiver in het licht van kijk- en luistercijfers dient bekeken te worden, wat meteen de vraag naar de functies van de publieke omroep ten berde brengt. Nog discutabeler is de louter commerciële overweging en aanbeveling het tweede net aan de privé-sector toe te vertrouwen.

*

Het Westduitse onderzoeksbureau Media Control uit Baden-Baden deed in opdracht van het weekblad "Stern" een onderzoek naar het GEWELD op de TELEVISIE. Tijdens de maand oktober 1985 werden in totaal 259 uren televisieprogramma's opgenomen van de vier belangrijkste zenders die in West-Duitsland ontvangen worden (ARD, ZDF, SAT 1 en RTL plus). De analyse wees uit dat er in die periode 2.253 geweldscènes te zien waren, gaande van ongevallen en vechtpartijen tot aanslagen en moorden. Tesaamen vertegenwoordigde het geweld ongeveer 15 uren televisie. Volgens "Stern" beginnen zelfs deskundigen die tot nu toe dachten dat TV-geweld weinig invloed had op het gedrag van de kijkers, zich ongerust te maken over het vele geweld op de beeldbuis.

Lieve SMEETS

ADVERTEREN BOVEN EN ONDER DE TAALGRENEN

1985 100 blz. 350 BF.